

Tolk van en voor wie zoekt

Toen ik in 2001 rond Moederdag bijna toevalligerwijs via voormalige studiegenoot Peter Vande Vyvere in het nog piepjonge *Tertio* een column schreef met de titel *Iemand voor iemand*, waren twee dingen die de tijd inmiddels omhulde, nog totaal niet geweten. Vooreerst dat *Tertio* door de jaren heen een naam als een klok zou worden, een werkelijk eigensoortig blad dat voor kwaliteit, nuanceren en kritisch denken staat. Een forum voor het verkennen, verdiepen en vaak ook doorgronden van de veelkleurige werkelijkheid die cultuur, religie en geopolitiek zo sterk markeren. Een ademruimte voor doordacht schrijven en bewust reflecteren, niet bepaald of geremd door de haast in de waan van elke dag. En daarnaast dat ikzelf, jaren nadien, inmiddels al sinds 2015, geregeld columns zou schrijven, voornamelijk voor wat later de rubriek Oog & hart werd. In de drukte der jaren en de groeiende verantwoordelijkheden werd het schrijven van deze teksten ook voor mezelf een adempauze in de taken van elke dag. Ik ging er echt van houden. Mijn korte teksten ontwikkelden in mezelf een nieuw genre, dat ik voordien eigenlijk niet echt beoefende of kende. In de reacties van vele lezers, die ik dankbaar ontvang, wordt het nogal eens “poëtisch proza” genoemd. Het werden inderdaad vaak wat poëtisch evocatieve teksten die – veelal vertrekkend van een toevallige observatie of anekdote uit mijn dagelijkse leven – mijmeringen in gang zetten, die de werkelijkheid van elke dag opentrekken en verdiepend verbinden met een grotere, ons omringende en overstijgende werkelijkheid die we God noemen. Veelal vanuit het diepe besef dat we het begin noch het eind van alles zijn, dat er Iemand is die groter is dan ons hart en groter dan ons verstand, Iemand die ons draagt en die ons stuwt, Iemand die grond en horizon is, Iemand wiens aanwezigheid we proeven in de dauw van de dageraad en de gloed van de avond. Dat besef te mogen delen met de lezers van *Tertio* stemt me nog steeds deemoedig en dankbaar.

III Bénédicte Lemmelyn

Op weg met *Tertio*

In een grote lade onder mijn werktafel, die nog slechts heel af en toe geopend wordt, ligt een stapel teksten en columns, nog net niet vergeelde restanten van mijn activiteiten van weleer. Mijn eigen archief van *Tertio* – zo kan ik het noemen – dat heel wat in herinnering brengt. De digitale bestanden zijn sinds lang zoek geraakt. Zoals over alles wat zo snel voorbijgaat, verbaas ik er mij over dat de oudste exemplaren toch al bijna een kwarteeuw oud zijn, uit de begintijd van het blad dus, onder de bezielde leiding van de eerste hoofdredacteur Bert Claerhout. Onze wegen hadden elkaar al eerder gekruist en Bert haalde mij erbij als een van de columnisten van toen. Het weekblad oogde fris, oerdegelijk en was vooral vernieuwend. Het bracht een nieuwe en bijdetijds kijk op kerk-zijn en religie, enigszins naar analogie met de visie van de franciscaanse journalist Max Wildiers, die ze enkele jaren eerder samenvatte in deze woorden: “Zolang de mensheid zoekt en liefheeft is ze religieus.” In de loop van de jaren verschoof mijn medewerking aan *Tertio*. Ik verzorgde onder meer interviews en toen de nieuwe rubriek Oog & hart geboren was, stond ik in voor tal van bijdragen hiervoor. Na enkele jaren onderbreking doe ik dat opnieuw. Vermits ondertussen niet alleen het kerklandschap, maar onze hele samenleving en wereld grondig veranderd zijn, staat *Tertio* nu voor een veel grotere opgave, lijkt me. Naar mijn gevoel hoort het blad vooral inspirerend te zijn voor gelovigen die nadenken, evenzeer als voor zinzoekers van vandaag. En die zijn met velen. In die zin kunnen authentieke getuigenissen met inhoud van grote betekenis zijn, niet alleen vanuit het kerkelijke milieu, maar minstens zozeer vanuit alle sectoren waar menselijke waardigheid een zorg is. Ik zie *Tertio* van vandaag niet als spreekbuis van de Kerk, maar vooral als bezielende en betrokken stem vanuit de wereld nu.

III Kris Gelaude

“Ik wilde hier niet verder aan meedoen”

Athanase Bukin werd niet geboren in een christelijk gezin, maar besloot zijn universitaire fysicaopleiding stop te zetten om monnik te worden. Na uitgebreide studies werkte hij voor de Russische Kerkelijke Missie in Jeruzalem van 2018 tot 2023. Vanwege zijn onwil steun te verlenen aan de Russische invasie van Oekraïne verliet hij in februari 2023 de Missie en werd hij uit zijn ambt gezet door patriarch Kirill. Hij werd in maart 2023 opgevangen in het klooster van Chevetogne, in de provincie Namen.

Matthias Ausloos

“Mijn moeder komt uit een niet-praktiserend joods gezin en mijn vader is ook niet religieus, hoewel zijn moeder en grootmoeder christenen waren. Toen ik zeven jaar oud was, besloot ik me te laten dopen, zo vertellen mijn ouders. Ik herinner me niet waarom. Rond die tijd, 1994-1995, kwamen veel zendelingen naar Rusland. Ik ging ook elk jaar met een groot tante, die ook mijn meter was, voor mijn naamfeest naar een museum, een restaurant en de kerk. Op 17- of 18-jarige leeftijd begon mijn interesse in religie te groeien. Ik maakte toen een lijst van heilige boeken die ik wilde lezen, waaronder de Bijbel, Koran en Torah. Op basis daarvan zou ik een religie kiezen. Een leraar in de middelbare school, die ook gelovig werd, nam me mee naar parochieactiviteiten, wat mijn interesse verder aanwakkerde. Ik las over heiligen zoals Serafim van Sarov en begon zelf wat meer te praktiseren.

Thuis op Athos

In 2009, toen een geplande reis met vrienden naar een muziekfestival mislukte, besloot ik spontaan naar het Griekse monnikenschiereiland Athos te gaan. Ik las onder andere werken van Johannes Climacus, de 6de- en 7de-eeuwse abt van het Katharinaklooster op de berg Sinai. Ik begon een sterke connectie met het monastieke leven en een toepasbaarheid op mijn eigen leven te voelen, waar dat niet het geval was met andere geschriften of tradities. Dat leidde ertoe dat ik mijn universitaire studie stopzette en me inschreef aan de Theologische Academie. Na mijn priesterwijding studeerde ik een jaar modern Grieks in Thessaloniki en vervolgens theologie in Cyprus. Daar werkte ik ook als tolk voor de Russische Kerkelijke Missie in Jeruzalem. Mijn jaren in het Midden-Oosten werden een echte en sterke oecumenische ervaring. Ik ontmoette mensen van verschillende denominaties en leerde hun respectievelijke tradities kennen. Zo leerde ik dat we uiteindelijk hetzelfde geloven, maar dat we elkaar vaak niet verstaan omdat we verschillende geloofstalen gebruiken. Toen viel Rusland Oekraïne binnen.

Rode gordel

De rol van de Russisch-Orthodoxe Kerk en haar band met het Poetin-regime is natuurlijk fel besproken sinds de invasie. Toch merk ik veel misvattingen. Ik vertel westerse christenen regelmatig dat ze eigenlijk niet weten wat een echte seculiere staat is. Europa en Amerika zijn niet echt seculier. Rusland is dat wel. Het stelt zich in zowel binnen- als buitenland wel voor als een gelovig, christelijk land, maar praktiserende christenen zijn een zeer kleine minderheid in Rusland. Hoewel 80 procent van de Russen beweert orthodox te zijn, beoefent de meerderheid geen religie. Velen zijn niet gedoopt of praktiseren iets dat niets met de orthodoxe religie te maken heeft. Sommigen weten zelfs niet van het bestaan van de Kerk of Christus, wat in Europa of Amerika onvoorstelbaar is. In Rusland zijn zulke mensen echter gemakkelijk te vinden, vooral in de ‘rode gordel’, een regio waar het communisme nog sterk leeft. Toch heeft de Kerk in Rusland de orthodoxie gepromoot als een cultureel onderdeel van de Russische identiteit, vergelijkbaar met het concept van culturele christenen in het Westen.

Pussy Riot

Hoewel in peilingen bijna niemand patriarch Kirill een invloedrijke figuur noemt, ondanks zijn prominente positie en zelfpromotie, en de werkelijke invloed van de Kerk op de samenleving bijna nihil is, groeit de politieke invloed van de Russische Kerk.

Zo hield de activistische groep *Pussy Riot* in 2012 een protest in een kerk in Moskou, waarbij ze zongen: “Heilige Moeder van God, maak dat Poetin weggaat.” Dat leidde ertoe dat de Kerk de staat vroeg om een wet aan te passen en te versterken, om de gevoelens van gelovigen te beschermen, wat het begin markeerde van de echte invloed van de Russische Kerk op de politiek. Deze wet gebruiken Kerk én staat nu als een onderdrukkingsinstrument. In de Sovjettijd werden verschillende labels gebruikt om mensen te onderdrukken, en nu gebeurt hetzelfde. Wie als liberaal wordt gezien, kan het lgbtq-label krijgen of beschuldigd worden van het verspreiden van valse informatie over het Russische leger, wat voldoende is om gevangengezet te worden.

Twee opties

Enerzijds zag ik de invasie niet aankomen, anderzijds was ze onvermijdelijk. Er waren eigenlijk maar twee opties: ofwel zou het regime veranderen en zou Rusland democratischer worden ofwel zou het Oekraïne binnenvallen. Ik hoopte op het eerste, met een transformatie van zowel het regime als de Kerk. Mensen werkten clandestien aan het democratischer en vrijer maken van Rusland en aan meer diepgang voor de Kerk. Ik maakte deel uit van die beweging, al was ik eigenlijk niemand in de Russische Kerk. Daarom kon ik niet in Jeruzalem blijven bij de Russische Kerkelijke Missie en besloot ik naar Turkije te gaan, waarvoor ik geen visum nodig had. Van daar kon ik naar Athos reizen om tot rust te komen. Een pater van het klooster van Chevetogne nodigde me uit om in België bij hen te komen wonen, wat ik dankbaar accepteerde. Met hun hulp kreeg ik een verblijfsvergunning en kon ik mijn studies en onderzoek voortzetten aan de faculteit Theologie en Religiewetenschappen van de KU Leuven. Mijn vertrek heeft niets veranderd en niemand beïnvloed. Het was een persoonlijke beslissing om er niet verder aan mee te doen. Ik kon niet meer anders.” III

“Mijn vertrek heeft niets veranderd en niemand beïnvloed, maar ik kon niet anders”, zegt de Russische monnik Athanase Bukin. © rr